

SUOMEN MATKAILUALAN LIITTO RY

Vilhonkatu 4 B
00100 HELSINKI

10.8.2020

Suomen matkailualan liitto ry:n (SMAL) lausunto: Asia: Luonnos hallituksen esityksestä laiksi matkapalveluyhdistelmien tarjoajista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Yleistä

Hallituksen esitysluonnoksessa laiksi matkapalveluyhdistelmien tarjoajista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta on tuotu esille, että ”Koronaviruspandemian leviämisen ehkäisemiseksi toteutetut toimenpiteet, erityisesti matkustusrajoitukset, pysäyttivät matkailualan käytännössä kokonaan hallituksen linjausten toteuduttua. Matkailutoiminnan alasajo tapahtui nopeasti. Suomessa erityisesti pk-sektorin matkailuyrittäjien varauskannat sulivat peruutusten seurauksena muutamissa päivissä tai viikoissa, eikä uutta korvaavaa kauppaa useille yrityksille juuri ollut tullut vielä toukokuun loppupuoliskolla 2020.” Kyseinen tilanne koskee koko matkatoimistokenttää, eikä pelkästään pk-yrityksiä. Tilanne jatkuu samankaltaisena yhä edelleen ja muuttuu koko ajan vaikeammaksi yritysten kannalta. Hallituksen esityksen tulee olla tämänhetkistä tilannetta peilaava ja tarkastelujakson tulee ulottua pitkälle syksyyn ja jopa ensi talvikauteen.

Esityksessä todetaan, että matkatoimistoalan ahdinko on tiedostettu ja että alan avuksi on mietitty erilaisia, EU-komission esittämiä vaihtoehtoja, mm. suorien tukien antamista peruutettujen matkojen maksunpalautuksiin.

Mitään suoraa alakohtaista tukea matkatoimistoille ei Suomessa, päinvastoin kuin monessa muussa jäsenvaltiossa, ole kuitenkaan otettu käyttöön. Kaikista niistä vaihtoehdoista, joita komissio on suosittanut¹ koronaepidemian erityisen voimakkaiden haittavaikutusten piiriin kuuluvalla toimialalla ja joita esityksen mukaan kerrotaan puntaroidun, on valittu ainoana se, että valtion varoista korvataan matkustajalle maksusuoritukset peruuntuneista matkoista, jos matka on peruutettu koronaepidemian vuoksi ja matkanjärjestäjä on ajautunut konkurssiin. Tässä vaihtoehdossa hyväksytään ja jopa pidetään todennäköisenä matkatoimistoalan yritysten konkurssiaaltoa, joka olisi voitu ja vielä nytkin voitaisiin estää, jos alalle suunnattaisiin sen kipeästi tarvitsemaa tukea.

Ainoaksi valtion vastaantuloksi jää esityksen nojalla se, että matkustajien maksunpalautukset hoidetaan valtion toimesta matkanjärjestäjän konkurssitilanteessa. Yritysten näkökulmasta tätä ei voida katsoa alan tukitoimeksi. Tuskin on matkustajienkaan etu, jos matkakauppa siirtyy ylikansallisille, kasvottomille teknologiayrityksille. Tilanne ei ole viranomaistenkaan kannalta toivottava. Kaupan siirtyminen ylikansallisille nettitoimijoille tarkoittaa kuluttajan turvan merkittävää heikkenemistä ja valtion roolin kasvua. Jos asiakkaan ostama kokonaisuus ei ole matkapaketti, vaan palvelut on ostettu erillisinä, valtiolla on seuraavan kriisin iskiessä käsissään kymmenien tuhansien omatoimimatkailijoiden kotiuttaminen ympäri maailmaa. Korona ei ole ensimmäinen eikä varmasti viimeinen kriisi.

---

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020H0648&from=FI>

Näiden yleisten kommenttien lisäksi olemme ottaneet kantaa niihin esityksen kohtiin, jotka ovat matkatoimistoalan kannalta merkityksellisiä.

Kohta 4.2.1. Vaikutukset kuluttajansuojaan ja valtionalouteen, kohta 4.2.2 Vaikutukset viranomaistoimintaan sekä kohta 4.2.3. Vaikutukset valtionalouteen

Suomessa on ollut aina mahdollista tarjota vakuuden piirissä olevia lahjakortteja (vouchereita/matkakuponkeja) asiakkaille. Matkanjärjestäjä oli asettanut voucheria vastaavan vakuuden jo aiemmin, eikä sen osalta ole ollut tarvetta asettaa uutta vakuutta. On erikoista, että hallituksen esityksessä lähdetään siitä, että vakuus ei enää kattaisikaan voucheria.

Asiakkaille on tarjottu aktiivisesti maksunpalautusten sijaan vouchereita, joiden on kerrottu olevan vakuudella katettuja. Olemme laatineet asiasta myös mediatiedotteen, jossa asiakkaita on rohkaistu ottamaan vastaan voucher maksunpalautuksen sijaan. Myös Kilpailu- ja kuluttajavirasto on suositellut tätä vaihtoehtoa sekä mediassa että omilla kotisivuillaan. Tästä huolimatta kuluttajat eivät ole olleet kovinkaan halukkaita ottamaan vouchereita vastaan. Ne on koettu houkutteleviksi lähinnä alle 100 euron matkojen osalta. Lainmuutos ei toisi mitään uutta houkuttelevuuselementtiä, jonka avulla asiakkaat saataisiin hyväksymään voucherin jatkossa aiempaa useammin.

Ehdotimme jo tämän vuoden maaliskuussa, että lakia matkapalveluyhdistelmistä olisi muutettu monien muiden maiden tapaan väliaikaisesti siten, että asiakkaalle olisi voitu tarjota peruuntuneen matkan osalta pakottavasti voucheria. Tähän ei kuitenkaan suostuttu, mikä johti siihen, että matkatoimistojen kassat tyhjenivät. Niissä maissa, joissa tämä vaihtoehto valittiin, näin ei käynyt ja alan yritykset pääsivät pahimman tilanteen yli, vaikka komissio onkin nyt edellyttänyt, että kyseiset lait on muutettava entiseen muotoon.

Se, että matkustaja ei ole turvattu siinä tilanteessa, että hän ei saa rahoja takaisin koronaepidemian vuoksi peruutetusta matkasta, jos matkanjärjestäjä ajautuu tämän vuoksi konkurssiin, pitää Suomen matkailualan liiton näkemyksen mukaan paikkansa. Vakuus kattaa matkapalveluyhdistelmien tarjoajia koskevan lain 3 § 1 momentin perusteella ainoastaan maksut niiden matkojen osalta, jotka on peruutettu matkanjärjestäjän konkurssin vuoksi. Alkuperäinen syy peruutukselle on ollut koronapandemia ja sen vuoksi vakuus ei kata näitä maksuja. Tämä on otettava huomioon Kilpailu- ja kuluttajaviraston toiminnassa siten, että yritysten vakuudet saadaan nopeasti alennettua koronatilanteen vuoksi tapahtuvien matkojen peruutusten osalta. Tästä on apua yrityksille, kun ne hoitavat asiakkaille koronapandemian vuoksi peruutettujen maksujen palautuksia. Tällöin vakuusvaroja vapautuu yritysten käyttöön. Tällä on Suomen matkailualan liiton näkemyksen mukaan väistämättä vaikutuksia myös viranomaistoimintaan ja sen kustannuksiin. On huolehdittava siitä, että Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on riittävästi henkilöstöä hoitamaan vakuuden alentamispäätökset erittäin nopeassa aikataulussa. Tämä voisi edellyttää jopa lisähenkilöstön väliaikaista palkkaamista. Tämä on otettava huomioon myös valtion vuoden 2020 lisätalousarvioon ja 2021 talousarvioon esitettävien summien suuruutta arvioitaessa.

Sen sijaan hallituksen esitysluonnoksessa esitetty väite, että matkakuponkit, jotka asiakas on vastaanottanut matkan takaisinmaksun sijaan, eivät olisi vakuudella suojattuja, ei pidä paikkansa. Kyseessä on lahjakortti, jota esityksessä nimitetään matkakupongiksi ja jota voidaan nimittää myös voucheriksi. Yksikertaisuuden vuoksi nimitämme jatkossa tätä maksuvälinettä esityksessä nimitetyn mukaisesti matkakupongiksi. Kyseinen matkakuponki on rahan rinnasteinen maksuväline, jolla voidaan varata sen voimassaoloajan matkoja. Niin kauan kuin matkakuponkia ei ole käytetty matkan varaamiseen, se on vain maksuväline, jolla voi maksaa myöhemmin varattavan matkan. Ennen sitä asiakkaalla ei ole yksinkertaisesti mitään konkreettista matkaa, joka voisi peruuntua koronaepidemian vuoksi. Jos matkakuponki jää käyttämättä sen vuoksi, että matkanjärjestäjä menee ennen sen voimassaolon päättymistä konkurssiin, kyseessä on matkapalveluyhdistelmien tarjoajista säädetyn lain 3 §:n 1 momentin mukainen tilanne ja matkustaja saa rahansa takaisin vakuudesta. Matkakupongin osalta on kyseisen lain lainvalmisteluaineistossa todettu, että sen on oltava vakuuden piirissä. Tilanne on toinen monissa EU:n jäsenmaissa, joissa

lahjakortit/matkakupongit/voucherit eivät ole vakuuden piirissä. Komission linjaus siitä, että kyseisten maksuvälineiden tarjoamisen edellytyksenä on se, että ne on turvattava vakuudella, on johtanut siihen, että näissä maissa valtio on ottanut tämän vastuun itselleen. Suomessa tälle ei ole tarvetta. Lähtökohta tässä esityksessä on siis virheellisesti asetettu.

Mikäli valtio kuitenkin lain voimaan tultua vastaa siitä, että matkustaja saa rahansa takaisin saamistaan matkakupongeista matkanjärjestäjän konkurssitilanteessa, on myös ne välittömästi otettava pois matkanjärjestäjän vakuudesta. Tähän saakka niistä on pitänyt asettaa vakuus tässäkin vaikeassa tilanteessa. Nyt yhtä äkkiä, kun matkakauppa on hyytynyt, linjaus olisikin muuttunut lain, viranomaislinjausten ja käytännön vastaiseksi.

Kohta 5.1. Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Hallituksen esitysluonnoksesta käy ilmi, että komission esittämiä eri vaihtoehtoja matkanjärjestäjien ongelmien helpottamiseksi on mietitty.

Esityksen kohdassa 5.1. on kerrottu tarkastellun myös sellaista vaihtoehtoa, jossa valtion varoista korvattaisiin matkanjärjestäjän konkurssitilanteessa pelkästään matkakupongit. Tämä vaihtoehto ei olisi antanut matkustajalle mitään uutta suojaa, kuten edellä kohdassa 4.2.1. on todettu. Se ei näin ollen ole aito muu vaihtoehto.

On huomattava, että EU-komissiokin on linjannut ja jopa suosittanut², että jäsenvaltiot harkitsisivat matkanjärjestäjille annettavan suoran tuen käyttöönottamista. Tämä suositus on ohitettu, eikä koronakriisistä pahiten kärsinyttä toimialaa ole haluttu tukea. Komissio antoi suosituksen 13.5.2020 ja sen perusteella olisi ollut syytä toimia nopeasti. Kaikkien osapuolten, niin matkustajien kuin matkanjärjestäjien kannalta paras vaihtoehto olisi ollut se, että yrityksiä olisi tuettu kriisin alkuvaiheessa maksunpalautusten kaatuessa matkanjärjestäjien päälle ja tyhjentäessä yritysten kassat. Tuen antaminen pelastaisi vielä nytkin suurimman osan yrityksistä, joten tätä vaihtoehtoa tulisi harkita vakavasti.

Hallituksen esitysluonnoksessa on todettu, että yhdelle toimialalle kohdistettu yritystuki sisältäisi mahdollisesti komissiolle ilmoitettavaa valtiontukea. Komission tiedonannossa tilapäisistä puitteista valtiontukitoimille talouden tukemiseksi tämänhetkessä covid-19-epidemiassa on kuitenkin tuotu esille, että kyseiset tuet ovat sallittuja nimenomaan liikenne- ja matkailutoimialoilla, joilla haittavaikutukset ovat erityisen voimakkaat. Ja vaikka komissiolle pitäisikin ilmoittaa tuista, lupa niiden antamiseen saataisiin mitä todennäköisimmin. Komissio on myöntänyt alakohtaisia ratkaisuja useille maille. On siis todennäköistä, että myös Suomi saisi yhä halutessaan luvan kriisistä pahiten kärsineen toimialan tukemiseen sen sijaan, että yritysten annetaan mennä konkurssiin. Lupa komissiolta saataisiin tarkastelussa olleeseen vaihtoehtoon, jossa koronakriisin vuoksi peruuntuneiden matkojen maksut korvattaisiin matkanjärjestäjille, samoin kuin yritysten likviditeettituella.

Se, että alakohtaista tukea ei katsottu tässä esityksessä perustelluksi sen vuoksi, että myös matkatoimistoala kuuluu yleisen kustannustuen saajien piiriin, on perusteluna ontuva. Kuten olemme jo kustannustukilakia valmisteltaessa tuoneet hallitukselle ja eduskunnalle esille, matkatoimistoala jää käytännössä kyseisen tuen ulkopuolelle, mikäli siinä ei oteta huomioon alan erityispiirteitä. Valmistelun kuluessa nämä tahot vakuuttivat

---

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020H0648&from=FI> Komissio suosittaa, että jäsenvaltiot harkitsevat sellaisen tuen käyttämistä, joka koskee käyttöpääomaa liikenne- ja matkailualan pk-yritysten tarkoituksia varten, sen lisäjoustavuuden yhteydessä, jonka koronaviruksen vaikutusten lieventämistä koskeva investointialoite tarjoaa unionin koheesiopolitiikan puitteissa. Tässä yhteydessä voidaan käyttää käyttöpääomaa pk-yritysten tarkoituksia varten, jotta voidaan vastata covid-19-pandemian aiheuttamiin yritysten likviditeettitarpeisiin, mukaan lukien peruutuksiin liittyvät kustannukset.

meille, että alamme erityispiirteet varmasti huomioidaan. Näin ei kuitenkaan tehty. Vain muutamat matkatoimistoalan yritykset ovat saaneet kyseistä tukea ja tukisummat ovat pieniä.

Kustannustukea hakeneita *Matkatoimistot, matkanjärjestäjät, varaupalvelut* -toimialaluokan yrityksiä 5.8.2020 oli 155. Näistä vain 67 yritystä oli matkatoimistoalaa valvovan Kilpailu- ja kuluttajaviraston vakuusrekisterissä. Näistä yrityksistä puolestaan vasta 26 yritystä oli mainittuun päivään mennessä saanut myönteisen päätöksen kustannustuesta, kun taas vakuusrekisterissä olevalle 38:lle yritykselle päätös oli ollut kielteinen. Kolmen hakemus oli vielä vireillä. *Matkatoimistot, matkanjärjestäjät, varaupalvelut* -toimialaluokan tuista merkittävän osan ovat napanneet erilaiset call centre- ja varaupalveluita tarjoavat yritykset, jotka eivät lukeudu matkatoimistoalaan.

Kokonaisuudessaan edellä mainittujen 26 yrityksen saama summa on 1 170 670 euroa. Tuen saajista kahden suurimman tuen saajan osuus kokonaissummasta on 65 %. Valtaosa Suomen matkailualan liiton jäsenyrityksistä on tehnyt Valtiokonttorin sivuilla olevan testin, josta voi tarkistaa, olisiko tukea tulossa. Kielteisen tuloksen jälkeen ne eivät ole edes lähteneet täyttämään hakemusta. Kun ottaa huomioon sen, mitä taloudellista vahinkoa koronaepidemia on jo tähän mennessä matkatoimistoalalle aiheuttanut ja tulee aiheuttamaan, tukisummat ovat lähinnä näennäisiä. Niillä ei voida perustella sitä, että alalle ei ohjata erillistä tukea.

Lopuksi

Olemme viiden kuukauden ajan ehdottaneet ministeriöille erilaisia vaihtoehtoja, joilla suomalainen matkatoimistoala pelastettaisiin koronaepidemian aiheuttamasta kriisistä. Olemme äärimmäisen pettyneitä, että hätähuutoomme ei ole vastattu ajoissa ja että nyt esitetään ikään kuin vastaantulona toimialalle lainmuutosta, josta ei ole sille juuri mitään apua. Sinällään on kuluttajien kannalta hyvä, että valtio turvaa ne maksunpalautukset, joita matkanjärjestäjän vakuus ei kata. Tällöin on kuitenkin pidettävä huoli, että yritysten vakuudet saadaan välittömästi alennettua valtion vastattavaksi ottamien summien osalta.

Ehdotettu ratkaisu on erittäin lyhytnäköinen. Ajatus siitä, että valtiolle ei synny mitään lisäkustannuksia, jos tilanteen ratkaisuksi valitaan nyt esitetty malli, on virheellinen. Kuten jo esityksen kohtien 4.2.2. ja 4.2.3. kommentteissa esitimme, valtion tulisi ottaa huomioon lisähenkilöstön mahdollinen tarve. Lisäksi on pidettävä mielessä, että yritysten konkurssiaallon seurauksena syntyy paljon työttömyyttä matkatoimistoalalle ja matkakauppa siirtyy yhä enemmän ylikansallisille teknologiayrityksille, jotka eivät tuo työtä tai maksa veroja Suomeen. Sillä on välillisiä vaikutuksia myös muille toimialoille. Myös tästä syntyy valtiolle kustannuksia. Paras tapa olisikin se, että yrityksiä tuettaisiin riittävästi ja vältettäisiin matkatoimistoalan yritysten konkurssiaalto. Se, mitä matkatoimistoala koronapandemiasta selviytyäkseen tarvitsee, onkin mahdollisimman nopea suora taloudellinen tuki.

SUOMEN MATKAILUALAN LIITTO RY (SMAL)

Heli Mäki-Fränti
toimitusjohtaja

Päivi Laatikainen-Mattsson
apulaisjohtaja, juristi